

CULEMBORG - Voor veel Culemborgers zal het vanaf januari 2011 even wennen zijn: na 65 jaar geen onderwijsinstelling meer tussen de Anthonie van Lalainglaan en de Willemslaan. Over enkele weken zal de slopershamer een eind maken aan het imposante schoolgebouw op het terrein waar menig Culemborger zijn middelbare schoolopleiding heeft gevolgd. Vijf verschillende namen heeft de school gedragen: Ambachtschool, Nijverheidsschool, Scho- lengemeenschap voor Culemborg e.o., Da Vinci en tenslotte de laatste 15 jaar Lek en Linge. Oud- docent aan deze school, Beusichemmer Richard van de Velde, neemt u in een tweeluik even terug naar de betekenis van deze school voor Culemborg e.o.

Slopershamer maakt einde aan tijdperk

Rond 1940 gingen in Culemborg al stemmen op om te komen tot oprichting van een ambachtschool, maar de grote moeilijkheden bij het oprichten van zo'n school, waren steeds oorzaak, dat men er niet toe kwam de knoop door te hakken.

Na de bevrijding was er een nijpend gebrek aan geschoold personeel. Zowel werkgevers als werknemersorganisaties vroegen het Culemborgs Gemeentebestuur om scholingscursussen en een ambachtschool.

Nadat de Commissie van Toezicht op de plaatselijke Ambachtteekenschool een onderzoek had ingesteld op de haalbaarheid van dit plan, besloot zij in haar vergadering van 13 mei 1946 tot officieuze oprichting van de Stichting Ambachtschool voor Culemborg en Omstreken. Dit was de oprichtingsvergadering.

De stichting stelde zich ten doel een bijzondere, neutrale ambachtschool op te richten, in stand te houden en voorts het Nijverheidsonderwijs in de ruimste zin des woords te bevorderen.

Bij de oprichting van de Stichting was de grootste zorg van het bestuur een geschikt gebouw voor de Ambachtschool te vinden. Na veel moeite kon de Stichting de helft van de voormalige openbare school (de zgn. Laanschool), aan de Gouberdingerstraat 14, van de Gemeente Culemborg huren.

De inventaris van de ambachtschool was met kunst- en vliegwerk samengebracht. Particulieren en bedrijven stonden machines, werktuigen, werkbanken enz. in bruikleen af.

De inrichting van de tekenzaal was afkomstig uit de Gemeentelijke Avondteekenschool en werd gratis door de Gemeente aan de Stichting overgedaan. Deze voorloper van de Ambachtschool was ontstaan in het begin van deze eeuw.

Zo kon op 2 september 1946 de dagambachtschool haar poorten openen voor de 68 leerlingen, waarvan 60% uit Culemborg zelf afkomstig waren. Deze dagambachtschool was een 2-jarige opleiding met de vakken metaalbewerking en houtbewerking, waarbij de leerlingen metaalbewerking konden kiezen tussen smeden, bankwerken of automontage. De leerlingen houtbewerking konden kiezen tussen timmeren of meubelmaken.

Op 1 oktober 1946 begonnen de lessen van de Avondteekenschool, welke school door de stichting van de Gemeente Culemborg overgenomen werd. Deze avondteekenschool was een 4-jaarlijkse wintercursus met opleiding voor houtbewerking (timmeren en meubelmaken), metaalbewerking (smeden, bankwerken en edelsmeden), schilderen en metselen.

In september 1947 startte men met onderwijs in de tweede klas. De hiervoor noodzakelijke ruimte werd gevonden door de eerste verdieping van het Triegebouw (oude sigarenfabriek) aan de Buitenmolenstraat, tot tekenzaal in te richten. Hoewel de lokalen keurig ingericht waren, bleef het een noodoplossing. De zoldering was te laag, de kolommen in de zalen belemmerden het zicht op het schoolbord en het daglicht was volstrekt onvoldoende.

Voor de lessen in lichamelijke oefeningen werd het

gymnastieklokaal aan de Westersingel gehuurd van de Gymnastiekvereniging "Kracht en Vriendschap".

Tenslotte werd er nog een lokaal gehuurd van de Heren Protectoren van het toenmalige Elisabeth Weeshuis in de Herenstraat. Dit werd gebruikt voor voortgezet lager onderwijs (VGLO).

Van de Velde: „En dan te bedenken dat wij docenten nu wel eens klagen over het overfietsen tussen twee locaties, maar in 1947 was dat heel gewoon. De school beschikte over vier verschillende lokaliteiten verspreid over de hele binnenstad.”

Door de uitbreiding van het aantal leerlingen werd het mogelijk de opleiding in de metaalbewerking te splitsen in een opleiding voor automonteurs en rijwielherstellers en een opleiding voor smeden-bankwerkers en elektriciens.

1949 was voor de Stichting zeer belangrijk, omdat het plan om tot een eigen schoolgebouw te komen, zeer vaste vormen had aangenomen. De grond aan de Anthonie van Lalainglaan, waarop het gebouw zou verrijzen, werd aangekocht. Dat een eigen schoolgebouw noodzakelijk was, bleek wel uit het feit dat het aantal leerlingen met 30% was gestegen en in de beschikbare lokaliteiten nauwelijks verandering was gekomen.

Wegens gebrek aan ruimte en door de toename van het leerlingenaantal, was het niet meer mogelijk het gewone lesrooster te handhaven. Er moest worden overgegaan naar het zgn. 'uitgeschoven' lesrooster, waarbij de school per week wel langer open was, maar de leerlingen toch het normale lesrooster kregen. De klassen waren dan om beurten een morgen of middag vrij.

Het budget van de stichting liet het in dat jaar niet toe om voldoende hout en ijzer in te kopen. Het was weliswaar vrij in de handel verkrijgbaar, maar de prijs was veel te hoog. Verschillende malen werden daarom oude bruikbare materialen aangeschaft, terwijl enkele plaatselijke patroons of bedrijven partijtjes afvalmateriaal schonken.

In 1951 kwam het nieuwe schoolgebouw gereed. Het was volgens een ontwerp van de bekende Culemborgse architect Th. A. Ausems gebouwd en omgeven door een ruim terrein, waarop de tuinaanleg en het sportveld verzorgd werden.

Het hoofdbouw zag er als volgt uit:

Gang met wachtruimte, hal en garderobe, één werkplaats voor houtbewerkers met machinale afdeling en magazijntje, één smederij met acetyleneegasontwikkelruimte, afzuigruimte, kolenhok en magazijntje, één kantine (welke tevens dienst deed als gymlokaal en handtekenzaal) met magazijntje (tevens keuken), twee tekenzalen ieder met een magazijntje, twee theorie-lokales, één bestuurs/directiekamer, één lerarenkamer, één conciërgeloge, één centrale toiletruimte, één leermiddelenmagazijn, één c.v.-kelder, en één expositieruimte op de zolder.

Aan de muren in de hal prijkten borden met daarop opvoedkundige teksten zoals: 'Hij die een Ambacht heeft gheleert, die vindt de Cost, waar hij verkeert'.

'Pak aan of pak in' en 'Waa niet met alle winden mee, wees geen stuurloos schip op zee.'

Van de Velde: „In het toenmalige schoolarchief stuitte ik nog op enkele zeer opmerkelijke zaken uit de vijftiger jaren.”

* Bij de opening van de school in 1950 werd door het schoolbestuur aan het gemeentebestuur een klok voor het carrillon van de Barbarakerk geschonken, waarop de naam en de openingsdatum van onze school stonden gegraveerd.

* Ook in het torentje hoog op het schooldak zat een kleine bel, die aangaf wanneer de school begon en eindigde. Deze werd in 1968 bij de sloop van het gebouw gereed en deed tot begin jaren negentig nog dienst als sein dat de lunch voor de leerlingen kon beginnen. De toenmalige conciërge dhr. Stoof deed dat immer met veel ceremonieelgebaar.

* In 1952 werd de school voor het eerst betrokken bij het experimenteeronderwijs "Goote." Men trachtte de leerling te brengen tot zelfwerkzaamheid en zo mogelijk tot een zelfdenkend mens. Waar hebben we dit toch meer gehoord?

* In 1956 richtten leerlingen een schoolraad op die leerlingenclubs moet bevorderen. Alle personeelsleden stelden hun vrije tijd hiervoor beschikbaar. Gevolg: hobbyclubs, een toneelclub en zelfs een blokfluitclub en harmonie.

* In de democratisering van het onderwijs liep deze school ook voorop. In 1958 werd een discussiegroep gevormd die regelmatig bijeenkwam om over schoolse zaken te discussiëren.....

* Vandalisme is niet alleen van onze tijd. In 1959 klommen jeugdige buurtbewoners op de schooldaken en vernielden de dakbedekking en goten.....

Ambtelijke molens werkten in datzelfde jaar ook al langzaam: Een aanvraag voor uitbreiding van de school vanaf 1953, was door het ministerie zo vertraagd dat het oorspronkelijke plan alweer verouderd was. De procedure kon weer van vorenaf beginnen.

* Eind vijftiger jaren werd ook al aan PR v.w.b. de leerlingwerving gedaan, want als propagandamiddel werd op diverse lagere scholen in de omtrek een smallfilm van de dag- en avondschool vertoond, die was gemaakt door de Culemborgse leraar meubelmaken Guus de Vries.

„Je zou het misschien niet verwachten uit die tijd,” vertelde Van de Velde, „maar ook docenten reden vijftig jaar geleden wel eens een scheve schaats. Leerlingen spijbelen soms, maar deze leerkracht maakte het nog bonter. Een nog onbevoegde leerkracht vertelde zijn collega's dat hij een week examenverlof had gekregen van de directeur. Toen hij terugkwam liet hij zich door iedereen feliciteren en trakteerde nog op gebak. Maar enkele dagen later lekte er uit dat hij gewoon een weekje op vakantie met zijn vrouw was geweest. Het voorval was voldoende voor zijn ontslag.”

Volgende week: Op 21 oktober 1966 werd de eerste paal geslagen voor nieuwbouw aan de Willemslaan. En: Verliest Culemborg een monument?

Info: www.ambachtschoolculemborg.nl.